

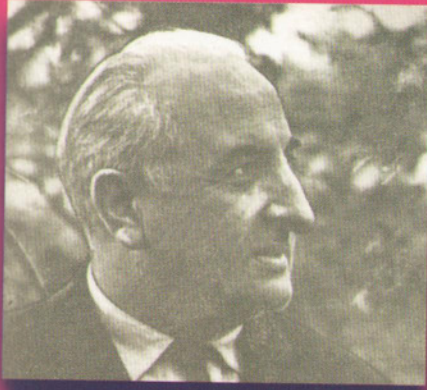
Bagrat Sınkuba

ABRISKIL

Çeviri:
PAPAPHA MAHİNUR TUNA

BAGRAT ŞINKUBA

1917 yılında Abhazya'nın Çılow köyünde doğan Bagrat Şinkuba, Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra, Gürcü Bilimler Akademisi, Dilbilim Enstitüsü'nde master yaptı.

Tarihçi, dilbilimci, folklor uzmanı olan B.Şinkuba, aynı zamanda ünlü bir Sovyet yazarıdır.

Yazarlık ve öğretmenlik mesleğini birlikte yürüten Bagrat Şinkuba, 1953-1958 yılları arasında, Abhaz Yazarlar Birliği Başkanlığı, 1958-1978 yılları arasında da Abhazya Cumhurbaşkanlığı görevinde bulundu.

B.Şinkuba, daha öğrencilik yıllarından itibaren, folklorik derlemeler yapmış, Abhaz Halk Edebiyatı'nın çok önemli sözlü ürünlerini derleyip toplamıştır. Bunlar arasında "Abriskil Efsanesi" ile "Pişkiaç-vıpa Yiğit Mança ve Baalow-pha Madina" adlı halk söylencesi vardır. Ayrıca, pek çok halk şarkısı ve Nart Eposu'nun da derleyici ve düzenleyicileri arasında yer almıştır.

Bagrat Şinkuba'ya, D. Gulya'dan sonra, Abhazya'nın "Ulusal Şair"i ünvanı verilmiştir. Romanları da çok ilgi görmüştür, kimi tiyatrodan sahnelenmiş, kimi film haline getirilmiştir.

"Ahra Aşüa" adlı romanı, bunlardan biridir. Bu roman hem tiyatroya, hem de sinemaya aktarılmıştır. "Ahtarpa Şkuakua" (Beyaz Başlık) filmi bu romandanır. "Şüra Yişışütahu (Siz nasıl isterseniz)" adlı komedisi de, onun başka bir dalda beğeni toplamış eseridir..

Türkçeye çevrilen, "Son Ubih" adlı tarihi romanı, vatanını kaybeden bir halkın trajik sonunu anlatmakta olup, pek çok yabancı dile çevrilmiştir.

Bagrat Şinkuba çok renkli ve çok verimli bir kişiliktir. Biyografisini buraya sığdırmak mümkün değildir. İleri yaşına rağmen, bugün hâlâ aktif bir biçimde çalışmakta ve üretmektedir.

AS YAYINLARI
Edebiyat Dizisi: 1

ABRISKIL
(Apsuwa Jülar Rihüamta)

Abhazcadan Çeviren:
Papa-pha Mahinur Tuna

Copyright: Mahinur Tuna 2000

Dizgi:
Papa-pha Burcu Ceylan

Resim
V.GAMGİA

Düzenleme
Ajiyba Surhay Süren

Redaksiyon
Akhba Esat Özen

Birinci Baskı: Sohum 1977 (Abhazca baskısı)
İkinci Baskı: Kasım 2000

Ofset Hazırlık, Baskı, Cilt: Mart Matbaacılık Sanatları
Tel: (0212) 212 03 39 Pbx

Söğütlü Çeşme Cad. No.70, Bulvar Çarşısı Kat 5.
No. 135 Altiyol, Kadıköy/ İST
Tel: (0216) 345 36 96

ABRISKİL

Abhazcadan Çeviren
PAPA-PHA MAHİNUR TUNA

As Yayın olarak; Abhaz Dili ve Edebiyatı konusundaki çalışmalarımıza; öncelikle, Abhaz Halk Edebiyatı ve Folkloruna ilişkin ürünleri tercüme etmekle başladık.

Abhaz Nart Epos'u "Nart Sasrikua ve 99 Kardeşi" ile "Abriskil" destanı, bu edebiyatın klasikleri arasında olması nedeniyle, baş sırayı aldı.

Bir Promethe varyantı özelliği taşıyan "Abriskil" efsanesi, hem evrensel bir tema, hem de Abhaz Halk Edebiyatı'nın en kısa ve en özgün motiflerinden biri olması nedeniyle, önemlidir.

Bu yüzden, Abriskil tıpkı Promethe gibi, sanatta ve edebiyatta çok işlenmiş bir konudur. Abhazya'da onun hakkında pek çok şiir ve roman yazılmış, tiyatro eserleri sahnelenmiştir. Ressam V.Gamgia, Abriskil'in zincire vurulduğu Çılow Mağarası'na, bu kitapçıkta gördüğümüz, monumental resimleri çizmiştir.

Abhaz Ulusal Şairi Bagrat Şinkuba'nın derleyip düzenlediği, bilimsel kurumların nihai metin olarak kabul ettiği bu kitapçık; Abhaz Halk Edebiyatı klasikleri arasına alınmış olup, Abhazca orijinalinden aynen tercüme edilmiştir.

Ayrıca, Abriskil hakkında, otorite kabul edilen kaynaklardan sağlanan bazı bilgiler "Abriskil Hakkında" başlığı ile sizlere sunulmuştur.

Bu çalışmayı redakte eden, değerli arkadaşımız Ahba Esat Özen ile canlı sözlüğümüz, Amaba Julietta Ceylan'a teşekkür ediyoruz.

Papa-Pha Mahinur Tuna

Abhaz Halk Edebiyatı'nın en önemli anonim ürünleri, "NART" eposu ile "ABRISKİL" destanıdır.

Çok eski dönemlerde ortaya çıkan ve tanrı Ançüa'ya başkaldıran biri olarak tanınan, bu yüzden de cezalandırılan "Abriskil" hakkındaki efsane, en çok Abhazya'nın Abjıwaa bölgesinde bilinir.

Abriskil Efsanesi, ilk defa 1881 yılında İ.Lihaçov tarafından yayınlanmışsa da, kayda değer ilk yayın, 1893 yılında Dırmıt Gulya tarafından yapılmıştır.

Abhaz Dili ve Edebiyatı Enstitüsü'nün öğrencileri, 1946 yılından sonra epey derleme yapmışlardır. Bu derlemeler çok kısa, bölük pörçük olmasına karşın, Abriskil'in acılarını, sıkıntılarını, amaçlarını ve inançlarını; kısaca tüm kişiliğini yansıtacak mükemmelliktedir.

Nihai metni hazırlayan Bagrat Şinkuba; "Ahırçüaçüa" adlı kitabında; "Bütün varyantları yanyana getirdim. Bunların içinde daha derli toplu, daha orijinal olanları ve aynı stili taşıyanları birleştirip "Abriskil" metnini yazdım. Bu metin, ne fazla ne eksiktir. Sadece en iyi olanlar yanyana getirilmiş, birbirine benzeyenler ayıklanmış, farklı olanlar kompoze edilmiştir.

Ayrıca; tek bir tekst meydana getirebilmek için, kendi derlediğim metinlerin yanısıra, daha önce yayınlanmış metinlerden de yararlandım." demektedir.

Abriskil konusunda değerli çalışmalar yapmış olan, Prof. Şalwa İnal-yıpa ise, Abriskil'in zincire vurulduğu

mağaradan söz ederek;

"Oçamçıra bölgesine bağlı, Otap köyündeki mağaraya Abriskil mağarası denir. Bu mağara Kafkasya'daki mağaraların en büyüğü olup, iki kilometre uzunluğundadır.

Mağaraların üst tarafında Panayü Dağı görünür. Mağaradan çıkan küçük akarsuyun adına Ačwats, "at fişkısı çıkararı" derler. Bu su, Düab Irmağı'na, oradan da Muk Suyu'na karışır.

Mağaranın içinde yanyana dizilmiş, çok güzel astalak-titler vardır. Buz sarkıtları gibi sivri ve şeffaftırlar. İçeride geniş düzlükler olduğu gibi, 30-40 metre yüksekliğinde duvarlar da bulunmaktadır. Ayrıca; burada çok eskiden beri kemiksiz pek çok küçük canlı yaşamaktadır.

1946 yılında, bu mağarada, binlerce yıldan beri görülmemiş bir ayı izine rastlanmıştır. Bu iz, Abhazy'a'nın eski tarihi bakımından çok önemlidir. Bilim adamları, çok eski çağlardan beri bu mağaraya insanların girip çıktığını ve buranın, zamanında bir barınak olarak kullanıldığı belirtmektedirler." diyor.

Abriskil'in zincire vurulduğu bu mağaranın adı "Çılow"dur. Çılow sözcüğü "at bulunan yer" anlamına geldiği gibi, mağara ifade eden "uzun yarık" anlamına da gelir.

Abriskil, Çılow ve Promethe adı ile ilgili etimolojik tahliller yapan, Abhazolog Ömer Büyüka, "Abhaz Mitolojisi Anaç mı?" adlı kitabında, bu konuda Kafkasya'dan gelenlerden duyduklarını da yazmak suretiyle iyi bir derleme yapmıştır.

Ayrıca; Abhazlar'ın iki ünlü hanedan ailesi olan Ačba'ların ve Low'ların adını yaşatmak için buraya "Ačba-Low" dendiğini, zamanla bu sözcüklerin kullanıla, kullanıla "Aç-Low", ve "Çılow" şekline dönüştüğünü belirten rivayetler de vardır.

Doç Dr. Sergey Zuhba, Abhaz Halk Edebiyatı ve Folk-

loru'na ilişkin, üniversite öğrencileri için yazdığı ders kitabında, Abriskil Efsanesini Nart Eposu ile karşılaştırarak, değerlendirmeler yapmaktadır. O'na göre;

Abriskil'in Nartlar'dan farklı yönü; dans ve şarkılarla anlatılmıyor oluşudur. Abriskil Nartlar'dan daha yakın bir zamana aittir. Buna karşın daha çabuk unutulmuştur. Yalnız, Abriskil Nartlar'dan daha insancıldır.

Nart Sasrikua, insanlık tarihinin çocukluk dönemini anlatıyorsa, Abriskil gençlik dönemini anlatıyor demektir.

Abriskil politik bir kahramandır. Onun döneminde eşitlik bozulmuş, hakim güçler ortaya çıkmış, doğa üstü olayların, tanrıların eseri olduğuna inanılmış, kötü ve şeytani güçler, hayvan kılığında görünen insanlar, dışarıdan düşmanca saldırılar, baskınlar, soygunlar, yağmalamalar başlamış. İçerde uğursuz sülaleler, zararlı otlar türemiş, üstelik, Nartlar'ın başbelası devler de hâlâ tükenmemiştir.

Abriskil işte böyle bir ortamın kahramanıdır. Dolayısıyla; halktan ve haktan, insandan yanadır. Ama, yukarıda olduğu düşünülen hakim güçler ve bu güçlerin yeryüzündeki elçileri ona rahat vermezler. Yeryüzündeki bazı insan ve hayvanlar da, yukarıdaki güçlere yandaş olurlar. Ancak Abriskil, herşeye karşın, insan dostu olmayı sürdürür, o yurtsever bir halk lideridir. Abhazy'a'ya sevdalıdır. Onun halkına, onun doğasına zarar verebilecek herşeyle mücadele eder. Tanrı Ançüa'ya baş kaldırışı, bu yüzden dir. Halkın güvenini kazanmak ve onları korkularından arındırmak için, tanrıyla adeta yarışır.

Kişisel hiç bir isteği yoktur. Nartlar'da olduğu gibi geniş bir ailesi, eşi, akrabası da yoktur. Ev bark, mal mülk, şan şöret peşinde değildir. Varyoğu, halkı ve ülkesidir. Dürüst, iyi kalpli, yardımsever, idealist, cesur, çalışkan, hiç bir şeyden yılmayan, korku nedir bilmeyen, engel tanımayan, kafasına koyduğunu yapan biridir.

Kendini unutup, canını ortaya koyar, zincire vurulup işkence çeker, ama o bunlardan hiç yakınmaz, halkın umudu ve geleceği olur.

Abriskil, Nartlar'dan sonraki bir dönemi, anaerkil dönemden, ataerkil döneme geçişi simgeler. Abriskil döneminde sosyal sınıflar ortaya çıkmıştır. Tanrı en büyük güçtür. Oysa Nartlar'da, henüz bu tür oluşumlar yoktur.

Kahraman'ın ilahi bir biçimde, yani "naşana" ile doğması motifi, Nartlar'da da vardır. Bilimsel tesbitlere göre, bu motifin işlendiği öyküler, annenin etkin olduğu, anaerkil dönemi ifade etmektedir.

Devler her zaman, güçlü ama akılsız, kaba ve çirkin olur, akıllı ve iyi insanlara yenik düşerler.

Raş cinsi uçan ve konuşan atlar ise, sahibinin sadık dostlarıdır. Kahramanıyla aynı kaderi paylaşır, onları korurlar. Abriskil'in ayrıca, "Labaşa" denen bir asası vardır ki, o da atı Raş gibi can yoldaşdır.

Nartlar'da yaşlı kadınlar, bilge ve yol göstericidir. Abriskil'da ise kötü rol üstlenirler, yaşlı kadın artık, cadı demektir.

Abriskil'in, Eşba (bazı metinlerde Aşüba) ve Kaçüba gibi ailelere düşman olması kişisel değildir. Aynı şekilde, kızıl saçlı, mavi gözlü insanlara da düşmandır. Bunları uğursuz sayıp, kovalar. Hele de, zararlı sarmaşıklara ve eğrelti otlarına iyice düşmandır. Ürüne zarar verdikleri için kökünü kömecini kurutur. Bu tür olaylar, Gilgamiş Destanı'nda da vardır.

Nartlar'daki bireysel istek ve tavırlar yerine, Abriskil'da toplumsal düşünce ve mücadele vardır. Abriskil, dış düşmanların korkulu rüyasıdır. Düşmanın kılıcı, adeta kınında paslanır.

Metne göre, bütün bu başarılar, kahramanı biraz şımartır. Onun kibirlenmesine ve böbürlenmesine yol açar. Bir

zaman Nart Sasrikua da, böyle havalara girmiş, cezasını görüp, dersini almıştır.

Her iki destanda da, kibirlenen kişi cezalandırıldığına göre; halk, böbürleneni sevmiyor demektir.

Abriskil metninde, tanrı insanların düşmanıdır, denmiyor. Tanrı burada kendisini saymayan, tanımayan, onunla yarışan ve onu küçültmeye çalışan, Abriskil'a düşman görünüyor.

Ancak, burada ilginç olan; dönemin en önemli gücü olan tanrı "Ançüa" olmasına karşın, öyle elinden herşey gelmiyor. Abriskil'ı sevmiyor, fakat, onu kolayca yakalayıp, öldüremiyor. Elçilerini görevlendiriyor. Onlar da, yaşlı bir cadıdan medet umup, tuzağa düşürmek suretiyle yakalıyorlar. Yakalayınca da, öldürmek yerine, karanlık bir mağarada zincire vuruyorlar.

Efsaneyi yaratan halk, fantazilerinde Abriskil'ı böyle yansıtıyor. İnsanlara yaptığı iyiliklerden dolayı onu seviyor ve övüyor. Ama, zamanla kibirlenip, böbürlenmesinden hoşlanmıyor. Hele de tanrıyla boy ölçüşmesini hiç beğenmiyor. Abriskil'ın mağarada zincire vurulup, işkence çekmesi, belki de halkın bu duygularını ifade ediyor.

Bazı araştırmacılar, Abriskil'in zincire vurulmasını pek karamsar buluyorlar. Tam tersine; Abriskil, mağarada zincire vurulmuş halde iken de mücadelesini sürdürüyor. Onun direnişi halkın bağımsızlık mücadelesine güç veriyor. "Abriskil ölmedi" demelerinin nedeni de bu zaten. Kahramanın direnme gücü, halkın kurtuluşu için sembol oluyor. Halk umutlarını yitirmeden, iyimser duygularla ve coşkuyla, yaşama yeniden sarılıyor.

Tanrıya başkaldırı motifini işleyen öyküler içinde, Abriskil'in en çok benzediği kahraman Promethe'dir. Karl Marks'ın deyimiyle, Promethe, filozofik takvimde "En yürekli, en çilekeş, ama en kutsal bir kahraman" olarak göze

çarpmaktadır.

Bu anlamda, Abriskil'a Abhaz Promethe'si demek hiç yanlış olmaz.

Rodoslu Apollon, Strabon, Flyostrat ve Flavi Arryan gibi Antik Çağ yazarları, Kafkaslılar'ın Promethe gibi kahramanlara çok eskiden beri sahip olduklarını yazıyorlar. Flavi Arryan, Kolchidalıların, Dioskurya (Sohum) kenti yakınlarında, yüksek bir tepeyi işaret ederek, Promethe'nin bağlı olduğu Kafkas Dağları'nı gösterdiklerini belirtiyor. Eşil de "Zincir'e Vurulmuş Promethe" adlı tragedyasında, Promethe'nin Kafkas Dağları'nda zincire vurulduğunu yazıyor.

Promethe'nin Kafkaslılığı hakkında bilim dünyasında çeşitli görüşler vardır. Bir kısmı, Promethe motifinin Kafkasya'ya eski Yunan'dan geldiğini, diğer bir kısmı, Promethe Efsanesi'nin önce Kafkasya'da doğduğunu, daha sonra Yunan'a gittiğini yazar. Bazıları da; Promethe eski Yunan'da zaten vardı, Kafkasya'da böyle kahramanlar, her zaman vardı, bunları ayrı ayrı düşünmek gerek, derler.

Öyle ya da böyle, Abriskil efsanesi, pek çok bilim adamını uğraştırmış, gerçekten çok özgün bir Abhaz söylesidir. Halkın kalbinde ve kafasında yaşattığı Abriskil portresi işte budur. Bu portreyi, yüzyıllarca babadan oğula anlatarak, günümüze kadar getiren bu halk, bu gün de onu çağdaş anlamda değerlendirmektedir.

Abhazlar'ın dışında, diğer komşu uluslarda da, buna benzer kahramanlar göze çarpmaktadır. Adigeler'deki Oshamahua, Nesren Jake, Gürcüler'deki Amiran gibi

Promethe, Abriskil, Nart Sasrikua ve diğer benzeri, Kafkas kahramanları karşılaştırıldığında, aynı içeriği taşıdıkları açıkça ortaya çıkmaktadır.

Abhaz Nart Eposu'ndaki, Nart Sasrikua'nın Promethe'ye benzerliği, daha çok, ateşi insanlara sağlaması, konusundadır. Diğer özellikleri Abriskil'a daha çok uymaktadır.

Promethe de, Yunan tanrılarının en büyüğü Zeus ile çarpıştır. Çünkü Zeus, tüm dünyayı egemenliği altına almış, ama insanlar için iyi olan hiç bir şey yapmamış, İnsanoğlunun acılarını, sıkıntılarını, kederlerini paylaşan Promethe olmuştur.

Promethe, tanrıların dağı Olimpos'a gidip, insanoğlunun en büyük ihtiyacı olan ve tanrıların tekelinde bulunan ateşi çalıp insanoğluna getirir. O güne dek, hiç kimsenin tanımadığı madenleri insanların yararına sunup, onlara ev, bark, gemi yapmayı öğretir, hastalıklara karşı ilaçlar arar.

Zeus'tan daha akıllı hareket edip, ona meydan okuduğu için, Zeus, Promethe'yi götürüp, Kafkas Dağları'nda zincire vurdurtur. Yetmezmiş gibi, koca dişli ve pençeli kara bir kartalı, Promethe'nin kalbini gagalamak üzere oraya gönderir. Kartal Promethe'nin kalbini her gün parparpar eder. Fakat ertesi gün hiç birşey olmamışcasına, Promethe'nin yüreği yeniden tazelenir.

İşte böyle; Promethe'nin vücudu zincire bağlıdır, ama yüreği ve kafası hep özgürdür.

Abhaz Etimolog'u Ömer Büyüka, Promethe adının, gerçekte Yunanca olmadığını, sadece söyleniş biçimi olarak Yunan diline uygun ifade edildiğini belirterek, sözcüğün etimolojisini şöyle yapmaktadır:

"Pro: Her ne kadar Yunanca'da kullanılıyorsa da, kelimenin aslı Kokazikler'den gelmiştir.

Pı-ra = P-ra: şeklinde bitişiktir. Ön-yer, önde-ki, Önceki anlamındadır.

Methe: de Yunanca olmayıp, Abhazca ve Adigece'dir.

Metse=Mitse=Mtsa: Abhazca'da ateş demektir. Adigeler ateşe "Mafe" derler. Elde tutulup gidilen, kaçırılan anlamındadır.

Buna göre, Promethe: Abhazca, Pre-mtse=Prı-mtsa şeklinde bitişik olup, önde giden ateş, yani "meşale" demektir.

Bu kelimenin kullanıldığı dönemlerde, Abhazlar'da ateşin adı da, "Ra" olarak geçiyordu. Ma-ra, Me-re. Ateş tanrısı; Güneş=Amra anlamına geliyordu. Zaten, "Ra-çva" da sö-nük ateş, kömür demektir."

Abriskil'in etimolojik anlamı ise :

Britskil: Brı-ts-Kil=Britskil=Yalpa-gidişli-Kil, ya da :

Ba-r-s-Kil (gören-insanların-beraberindeki-Kil), şeklin-dedir.

"Kil" adlı kahramanın takma adı olduğu sanılan "Ba-r-s" zamanla, bu özel adla birleşerek, soy adı haline almış;

"A-Bars-Kil=Abriskil" olmuştur" diyor.

Abriskil efsanesi ile ilgilenen pek çok bilim adamı, bu sözcüğün etimolojisi hakkında çeşitli görüşler belirtiyorlar. Kimi, Abriskil adının Meot ve Hititler'deki ay kültü "Ar-mazi"ye dayandırarak, Abriskil'in "Güneşin-oğlu" anlamına geldiğini, kimi, taş devrinden maden devrine geçiş dö-nemini simgelediği için, "Taş-oğlu" demek olduğunu, kimi de Abriskil sözcüğünün "Uçan ateş" meşale, ya da şimşek anlamına geldiğini, belirtiyorlar.

Abriskil adı, ne anlama gelirse gelsin, bu güne kadar kaybolmamış, antik bir sözcük, onun hakkında anlatılan-lar da mitolojik bir öyküdür.

Ayrıca, Abhazlar'da eskiden beri "Abriskil" adında bir aile adı mevcut olup, bu gün hâlâ yaşamaktadır.

Kaynakça:

- 1-Bagrat Şinkuba, *Ahirçüçüa*, Abhazca, Sohum. 1990
- 2-Şalwa İnal-yıpa, *Apsuwa Literatür Atovrih Akıntı*. (Abhaz Ede-biyatı Tarihinden) Abhazca, Sohum. .1961.
- 3-Ömer Büyüka, *Abhaz Mitolojisi Anaç mı?* İstanbul. 1971.
- 4-Ömer Büyüka , *Abhazca İlk Dil mi?* İstanbul. 1994.
- 5-S.L. Zihuba, *Apsıwa Jülar Rçapıtstü Rçıyamta* (Abhaz Halk Ede-biyatı), 1981, Sohum. sayfa. 337-352. Abhazca.
- 6- Bagrat Şinkuba tarafından düzenlenen, **ABRISKİL**, (Abhaz Halk Efsanesi). Alaşara Matbaası. Sohum 1977. Abhazca.
- 7- Edit Hamilton. *Mitologya*, Çeviren: Ülkü Tamer, Varlık Yayınla-rı, Ekim, 1968.
- 8- L.Lihaçov *Çlowskaya Peşcera i Lagenda ob Abriskile - Prome-tee* Trudi V. Arkheoloçeskogo Siezda Tiflis, tom II.
- 9- Sbornik, *Materyalov dlya Opisanıa Mestnostey i Plemen Kaw-kaza*, Vipusk XII Tiflis 1892.
- 10- Kundeyt Şurdum, *Prometheus Efsanesinin İki Kafkas Varyan-tı*. Yeni Kafkas, Eylül 1962. yıl 6, sayı 32, sayfa 6-8 (Adolf Dirr'in Kauka-siche Maerchen 1920 adlı kitabından tercüme. Abriskil ve Oşhomaho)

ABRISKİL
Efsanesi
(Abhaz Halk Söylencesi)

•

Düzenleyen
Bagrat Şinkuba
Sohum

•

Çeviri
Papa-pha Mahinur Tuna

ABRISKİL

Abhazya'da çok eskiden, güzelliği ve akıllılığı ile dille-
re destan bir kız yaşardı. Bu güzel kız soylu bir ailenin,
görmekli bir evinde dünyaya gelmişti.

Kız büyüyüp, gelinlik çağa gelince, "Ben evlenmeyece-
ğim!" diye and içti. Ailesi, kızın bu kararını saygıyla karşı-
ladı. Hatta bu duruma çok sevindiler. Biricik kızlarının ev-
lenerek gideceğine, isteyerek yanlarında kalmasını yeğle-
diler, "Umarız, bu kız fikrinden caymaz." dediler.

Zaman çabuk geçti. Günlerden bir gün, kızın bebek bek-
lemekte olduğu anlaşıldı. Ailesi, kızlarına çok güveniyordu.
En ufak bir şüphe duymadılar. Hiç bir tepki göstermediler.
Bu durumu ilahi bir olay kabul edip, bebeğin doğmasını
beklemeye başladılar.

Derken, kız bir erkek çocuk doğurdu. Bu doğum alış-
lagelmiş doğumlar gibi değildi. Her şey olağan dışıydı.
Bebegin büyümesi de öyle. Bebek bir yaşındayken yedi
yaşında, yedi yaşındayken onyediy yaşında gibiydi. Çok iri
yarı, güçlü, kuvvetli, bir o kadar da akıllı ve yetenekliydi.

Kısa zamanda, korku nedir bilmeyen, ayağı tetik, gözü
pek, yürekli bir yiğit oldu. Kimsenin ardında kalmak ne
kelime, benim diyen yiğitlerin önüne geçti.

Gup köyünde doğup, büyüyen bu delikanlıya ABRISKİL
adını taktılar. Herkes onu bu adla çağırırdı.

O zamanlar, Abhazya'da sık sık baskınlar ve soygunlar

olurdu. Yaban ellerden gelip, Abhazya'ya saldıran bu soy-
guncular, insanları öldürür, sürülerini de yağmalarlardı.
Abriskil büyüyüp, yiğit bir delikanlı olunca, bu soyguncu-
lar artık ne dağ, ne de deniz aşabildiler. Bazen yüreklenip,
saldırmaya kalkışınca, karşılarında Abriskil'ı gördüler.
Korkudan titreyip, kılıçlarını çekmeden, kendileri çekip
gittiler. Sonunda kılıçları kınında paslanıp kaldı.

Abriskil kendini halkına ve yurduna adanmış biriydi.
Kısa zamanda, büyük, küçük, kadın, erkek, tüm halkın
yüreğinde taht kurdu. Düşmanları, Abriskil'in adını du-
yar duymaz kaya deliklerine, kuytu köşelere saklanır, kı-
yıdan, köşeden onu dinleyip, gizli gizli izlerlerdi. Tek
dertleri kendilerine rahat huzur vermeyen bu yiğitten
kurtulmaktı. Ama ne mümkün, halk Abriskil'ı öylesine
sevmiş ve benimsemişti ki, ona bir adım daha yakın ola-
bilmek, onun himayesine girebilmek ve onu korumak için
adeta yarışıyorlardı. Bu yüzden, Abhazya, Abriskil zama-
nında barış ve güvenlik, bolluk ve bereket içindeydi. Her
gün biraz daha yeşerip, güzelleşiyordu. Halk neşe ve mut-
luluk içinde, huzurlu bir yaşam sürüyordu. Kısaca, herşey
güllük güllüştü.

Dediklerine göre; Abriskil yürümez uçardı. Onu hiç ya-
ya gören olmamıştı. Uçan atı "Raş" ve asası "Labaşa", Ab-
riskil'in ulaşım araçlarıydı. "Labaşa" daima atının yelesin-
de dururdu. Abriskil'in ünü, kısa zamanda Abhazya sınır-
larını aşmış, başka diyarlara ulaştı. Adı dilden dile dolaştı.
Sevenleri kıvanç duyup övündü. Sevmeyenler bir yerlere
gizlenip "Acaba, ne yapsak!" diye dövündü.

Abriskil, kötü insanlar kadar, zararlı otlara da düşman-
dı, rastladığı yerde köklerini kuruturdu. "Eğrelti otu, top-
rağa zarar verir, ürüne dolanıp onu boğar, verimi azaltır.
Çabuk ürer, çoğalıp kurduğunda, yangın çıkarır," diye
deniz kıyısına kadar onları kökünden sökerdi. Her yeri

tertemiz bir hale getirirdi.

Çiftçileri pek severdi. Ekip biçene yardım ederdi. Ancak, üreticiye zarar veren birini görürse, yakaladığı gibi, kafasını dazlak ederdi.

Bütün bunlardan dolayı, Abrtskil, Ançüa ile boy ölçüşmeye kalktı. Onu, kendisinden üstün bir güç değil de, kendisi gibi görmeye, akranıymış gibi davranmaya başladı. Hatta, bazen "Ben de senin kadar güçlüyüm !" diye ona meydan bile okudu.

Şimşek çaktığı zaman, ortaya çıkıp, "Ne var ? Ne korkuyorsunuz ? Ben de şimşek çaktırılabirim !" diyerek uçan atı Raş'a biniyor, kılıcını çekip, sağa sola savurdukça, çıkan kıvılcımları görenler, sahiden şimşek çaktı sanıyordu. Gök gürlerken de aynı şeyi yapıyordu. Sığır derilerini yüzüp, çukurlaştırıyor, bunları iyice kuruttuktan sonra, içini

tağla doldurup, atının arkasına bağlıyordu. Sonra, uçan atıyla koşturmaya başlıyordu. Sürüklediği taşların gürültüsü, yeri göğü inletiyordu. Bu acıip gürültüyü duyanlar, gerçekten gök gürlledi sanıyordu.

Atıyla uçup giderken, yüzüne gözüne çarpan, gereksiz sarmaşıklara çok kızılıyordu. Onları kılıcıyla budamadan geçmiyordu. "Şimdi, bu dallar yüzüme değmesin, diye başımı eğsem, yukarıdaki Ançüa, kendisine eğiliyorum sanacak. Ayrıca bu sarmaşıklar, oradan geçen, diğer atlılara da engel olacak, boyunlarına dolanıp, onları boğacak." diyerek yolda gördüğü, bütün gereksiz sarmaşıkları kesip, buduyordu.

Abriskil zamanında Abhazya öylesine bolluk ve bereket içindeydi ki, inekler ve mandalar günde üç kez, keçiler ise beş kez sağılırdı. Eğrelti otu ve sarmaşıkların kökünü kuruttuğu için, her yer yemyeşil, gür otlarla kaplıydı.

Yalnız, kızıl saçlı, kırmızı suratlı, ya da mavi gözlü birine hiç tahammül edemezdi. "Bunlar kem gözlü, yaramaz adamlar. Bunların olduğu yerde bereket olmaz !" derdi. Hele, Eşba ve Kaçüba sülalerinden birini görmesin, onlara göz açtırmazdı. Uğursuz sayar, gördüğü yerden hemen kovardı.

Abriskil gücünü ve aklını birleştirerek, amansız bir dev'i de yenmişti. Anlatıldığına göre; bir gün Abriskil gezintiye çıktı. Birde baktı ki, yüksek bir tepenin üstünde, heyula gibi bir dev oturmakta. Oturduğu yerden kocaman elini denize daldırıp, yığınla balık yakalamakta, bunları güneşe tutup, kızartarak yemektedir.

Abriskil bu duruma çok sinirlenir, gidip devin yanına yaklaşır;

- "Heyy ! Koca dev ! Ne yapıyorsun orda öyle?" diye seslenir. Dev de;

- "Ne mi yapıyorum ! Görmüyor musun ? Yemek yiyo-

rum !" der ve homurdanır.

- " Tıkmaktan başka marifetin yok mudur senin ?" der, Abriskil da.

- Marifet ha! Bak ! Şu gördüğün engin deniz var ya, oraya uzunlamasına paat !.. diye bir atlarsam, ne marifetim olduğunu görürsün ! Koca deniz taşar, senin o çok sevdiğin Abhazyda sular altında kalır. Ev, bark, insan, hayvan ne varsa sel sularına kapılıp, denize akar. Felaket haberini ulaştıracak bir şüaçuayü* bile bulamazsın. İnanmıyorsan gör, bak !" diye, denize atlamak üzere doğrulduğu sırada, Abriskil yayını gerip, okunu dev'in tam can damarına saplar. Koca dev, yeri göğü inleyen bir gürültü ile yere yıkılır.

Devin başı ile ayakları arasındaki mesafe öylesine uzundur ki, dev'in başından bakıldığında ayaklarını görmek mümkün değildir.

Hatta, Abriskil yoldan geçenlere;

"Gidin, bakın ! Okun saplandığı yeri görebilecek misiniz ?" der, Dev'i görmeye gidenler, ayaklarından başlayıp kan lekelerini izleyerek yürürken, devin dizlerine geldiklerinde, ancak yüzyirmi vargia* gidebildiklerini anlarlar.

- "Vay canına ! Bu dev'in ayakları bu kadar büyükse, kendi ne kadardır acaba? Sen bil !" diye, birbirlerine anlattırlardı.

Abriskil, sadece ayağına tetik değil, bileğine de çok güçlüydü. Kocaman taşları taşımak, onları yuvarlamak en sevdiği işlerdi. Onun kaldırdığı, yada yuvarladığı taşlar yüz putdan* aşağı değildi.

Yine bir gün, Abriskil koca bir taşın vadiye düştüğünü gördü. Yüz puttan daha ağır olan bu taş yüzünden, birkaç güçlü kuvvetli adamla iddiaya girdi.

- "Bu taşı düşürmeden tepeye çıkaracak bir yiğit var mı içinizde ?" dedi.

Nerde; adamlar taşı kıpırdatamadılar bile. Bunun üzerine Abriskil, taşı kaptığı gibi tepeye yöneldi. Ama taş elinden kayıp aşağı yuvarlanmaya başladı. Tepesi atan Abriskil, öfkeyle kılıcını çekip, taşı ikiye böldü. Bu taş hâlâ Çilow köyünün, Androy mahallesindeki, Gir tepesinin üstündedir. Bu tepeye de "Kesik Taş Tepesi" adı verilmiştir. Taşın diğer yarısı, aynı yerde başaşağı yatmaktadır.

Abriskil'in bu meydan okuyan tavırları, Ançüa'yı iyiden iyiye kızdırdı. Önceleri Ançüa, Abriskil'ı tatlılıkla yola getirmeyi denerdi, ama boşuna. O, Ançüa'nın adını anmak şöyle dursun, gittikçe onunla zıtlasmaya başladı.

Bu tutum, bizi yaratan Ançüa'yı çok kızdırdı. Yeryüzündeki elçilerini toplayıp onlara tehlikeli ve zor bir görev verdi.

"Gidin, o Abriskil denen, tanrı tanımaz, hakan bilmez, burnu havada, başına buyruk yaşayan densizi yakalayın. Sonra onu götürüp, bir zindana kapatın. Tanrı tanıyıp, itaatkar oluncaya dek işkence edin !" dedi.

Elçiler, hemen bir araya geldi. Söz ve el birliği ederek, derhal Abriskil'in peşine düştüler..

Zaten dur durak bilmeyen Abriskil'in, tehlikeyi sezmesi hiç zor olmadı. Acele, kendisi için, güvenli iki yer seçti. Bunlardan biri Ertsahu* tepesi, diğeri de deniz kıyısıydı. Abriskil ve uçan atı Raş buralarda, korkusuz ve kaygısızca gezip dolaşır, yatıp uyurdu.

Yalnız, Abriskil'in pek de güzel olmayan bir huyu vardı. Uyku nedir bilmez, ama bir uyuyunca da, kolay kolay uyanmazdı. Elçiler Abriskil'in peşine düşüp, Ertsahu tepesine çıktıklarında, Abriskil, o meşhur, derin uykusuna çoktan dalmıştı. Abriskil uyurken, atı Raş, ne olur ne olmaz, diye nöbet tutar, tehlikeli bir durum varsa, hemen ayağıyla dürtüp onu uyandırır.

Sonra, hoop ! diye, ikisi birden deniz kıyısına inerdi.

Orada, Abriskil yamçısını yere serip, üstüne uzanır, denizden bir balık yakalayıp, kahvaltısını ederdi. Karnını doyurduktan sonra, gölgede biraz dinlenirdi. Elçiler, burada da onun peşini bırakmazlardı. Abriskil ise, onların yaklaştıklarını hissettiği anda, atına atlar. Ertsahu Dağı'nın tepesine uçardı.

Bu kovalamaca uzun zaman böyle sürüp gitti. Elçiler onunla baş edemeyeceklerini anlamışlardı. Sonunda yaşlı bir cadıya danışmak zorunda kaldılar. "Durum böyle böyle. Abriskil'i bir türlü yakalayamıyoruz. Artık elimizden bir şey gelmiyor. Sen bize yardım etmezsen, biz bu işi başaramayacağız." diye, yaşlı kadına yalvardılar. Elçiler, tanrının buyruğunu yerine getirememiş olmanın utancı ve üzüntüsü içindeydiler.

Bu durum karşısında yaşlı kadın, elçilere;

- "İlk iş olarak ne kadar at, inek, öküz bulabilirsiniz hepsini kesin, derilerini yüzüp ters çevirin. Ertsahu Dağı'nın tepesinden aşağı doğru, her tarafı bu derilerle kaplayın. Derinin iç yüzü dışa gelsin. Buna çok dikkat edin. Daha sonra, bol miktarda çökelek toplayıp, bu derilerin üstüne dökün. Dökün ki, her yer kaygan olsun. Bu işleri bitirdikten sonra, iki gruba bölünün ve Abriskil'in peşine düşün. Onun yüreği ve bileği atıdır. Derilere basınca, kayıp yuvarlanacaktır. İşte o zaman yakalayamazsanız, bir daha hiç yakalayamazsınız!" dedi.

Elçiler, yaşlı kadının talimatını aynen yerine getirdiler. Önce Ertsahu Dağı'nın tepesine çıktılar. O sırada, Abriskil dağın tepesinde uyumaktaydı. Abriskil'i uyandırmadan, etrafı deriyle döşediler. Oradan da sahile inip, aynı şeyi yaptılar. Çökelekleri de derilerin üstüne bolca serptiler.

Daha sonra, elçiler iki küme oldular. Bir kısmı Ertsahu'ya çıkıp gizlendi. Diğerleri deniz kıyısına indiler. Abriskil'i çembere aldılar. Etrafının sarıldığını gören Abriskil,

hemen atı Raş'a atlayıp Ertsahu'ya uçtu. Tam tepeye ayak basmak üzereydi ki, atının ayağı kayıp yere düştü. Derhal toparlanıp, doğruldu, ayağa kalktı, ama tekrar yuvarlandı. Böylece, bir kaç kez düşüp, kalktı. Sonunda hiç doğrulamaz hale geldi. Derin bir çukura düştü. Çok da canı yandı. O sırada gizlenmiş olan elçiler, ortaya fırlayıp, Abriskil'i kısıvrak yakaladılar. Böylece, eşi benzeri olmayan, insan dostu bir yiğit, haince pusuya düşürülmüş oldu..

Bazıları der ki, Abriskil'in ulaşım aracı "Labaşa" denen asasıydı. O asasını yere saplayıp, yaylanır ve hoop ! diye Ertsahu Dağı'nın tepesine sıçrardı. Elçiler de fıldır fıldır peşindeydiler. Ama, onunla başa çıkamazlardı. Sonunda ağaçkakanı başvurdu. Eğer, ağaçkakan Abriskil'in asasını gagalayıp, içten kemirirse, başına kırmızı takke konduracaklardı.

Ağaçkakan çok mutluymdu. Süzüle süzüle, Abriskil'in yanına gitti. Abriskil yamçısına uzanmış, mışıl mışıl uyuyordu. Asası da baş ucundaydı ve yere saplanmıştı. Abriskil'in, bir uyuyunca kolay kolay uyanmadığını iyi bilen ağaçkakan, rahatça asayı gagalamaya başladı. İki gün, iki gece, asayı içten kemirdi ve tam kırılacak bir duruma getirince, uçup gitti. Elçiler her tarafı deriyle kaplayıp, üstüne de bolca çökelek serptiler. Niyetleri onu uyurken yakalamaktı. Abriskil bunu hemen hissetti, fırlayıp uyandı. Asasına dayanıp, deniz kıyısına sıçramak istedi. Ama, asasını saplar saptamaz "çaat !" diye kırıldı. Kendisi de yuvarlanıp, Çilow köyünün, Düab bölgesindeki, Janukh tepesine çakıldı. Elçiler orayı da sığır derisi ile kaplayıp, üzerine çökelek döktükleri için, Abriskil bir türlü ayağının üstüne doğrulamadı. Epeyce çabaladı. Fakat, sonunda, elçilerin eline düştü. Tam o sırada, Abriskil, orada bulunan ağaçkakanı gördü. Durumu hemen anladı ve ağaçkakanı "Kuru ağaçtan başka, başını vuracak yerin olmasın !" diye ilendi.

Abriskil'in yakalanması, tez zamanda bütün Abhazya'da duyuldu. Bütün ülke yasa büründü. Halk karalar bağladı. Bir daha ülkelerine bolluk, bereket, barış, mutluluk, huzur ve adalet dağıtan böyle bir yiğidin gelmeyeceğini biliyorlardı.

Abriskil işkence gördükçe, tüm Abhazya göz yaşları döküdü. "Artık hırsızları, soyguncuları kim korkutacak, çiftçileri kim koruyacak." diye ağıt yaktılar.

Doğa bile yasa büründü, ama eğrelti otları ve sarmaşıklar yeniden türedi.

Kızıl saçlı, kem bakışlı, gök gözlü kişilerle, Eşba ve Kaçuba'lar da Abriskil'in yakalanmasına pek sevindiler.

Halk, Abriskil'i kurtarmak için her yolu denedi, ama başaramadı. Tanrının gücüne karşı kim durabilirdi ?

Bu haber üzerine, Ançüa elçilerini toplayıp onlara talimat verdi.

"Gidin ! Hemen ! Vakit geçirmeden, insanoğlunun ulaşamayacağı bir mağara bulun. Onu bu mağaraya zincirleyin. Öyle işkenceler uygulayın ki, ne ölsün ne de dirilsin. Dünya durdukça çile çeksün. Adı bu yüzden sonsuza dek kalsın." dedi.

Elçiler oturup düşünmeye başladı. Böyle bir mağarayı nerde bulabileceklerini asla anımsayamadılar. Yine yaşlı kadına gidip, gönlünü alıp, fikir danıştılar.

"Sen herşeyi bilen birisin. Senin sözünü dinlemeseydik, onu yakalayamazdık. Şimdi yine sana muhtacız. Onunla baş etsek bile, onun sevenleriyle baş edemeyiz, ne kadar çok olduklarını sen de biliyorsun. Abriskil'i zincire vurabileceğimiz bir mağara söyle bize. Böyle bir yeri senden daha iyi bilen yoktur." dediler.

Bunun üzerine yaşlı cadı;

"Çilow'da, benim gözetimim altında olan bir mağara var. Oraya benden izin almadan kimse giremez. Eskiden bu mağarada bir dev, üçyüzyıl bağlı kaldı. Çok uğraştı ama çıkamadı. Çünkü ben izin vermedim. Siz en iyisi Abriskil'i Çilow'daki bu mağaraya götürün. Bundan daha uygun olanı bulamazsınız" dedi.

Elçiler, Abriskil ve uçan atı Raş'ı alıp birbirlerine bağlayarak bu mağaraya götürdüler. Mağaranın en dip köşesinde, orta yere, demir bir direk çaktılar. Abriskil ve atı Raş'ı, asla geri çıkamayacak şekilde bu direkte zincire vurdular.

Elçiler, Ançüa'nın buyruğunu başarıyla yerine getirince neşe ve mutluluk içinde, onun katına çıktılar. Abriskil'i Çilow Mağarası'na nasıl zincirlediklerini anlattılar. Bunun üzerine, Ançüa, yaşlı cadıya mağarada bekçilik görevi verdi. Mağaranın yanına kimseyi yaklaştırmamasını, yi-

yecek içecek getirecek biri olursa, asla sokmamasını tembih etti. Böylece yaşlı cadı, gidip mağaranın önüne oturmaya başladı.

Uzun zaman, Abriskil aç susuz, çaresiz bir biçimde mağaraya zincirlenmiş olarak kaldı. Zamanla, yaşlı cadı merhamete geldi. Abriskil'a yiyecek, içecek vermeye başladı. Her gün süt ısıtıp, kabak haşladı. Bunları Abriskil'a yedirdi. Atı Raş'ın önüne de çelik parçaları götürüp attı, o da çeliği kütürdeterek yedi.

Ançüa, yaşlı cadının Abriskil'a yiyecek götürdüğünü öğrenince çok kızdı. "Bu cadı kadın, bir köpek olsun. Abriskil ve atı Raş'a yardım edemesin !" diye onu lanetledi. Yaşlı kadın bir köpeğe dönüştü. Köpek açlıktan ölse bile, bir lokma yemeğe hakkı yoktu. Ancak, uçan at Raş, bağlandığı demir kazığı, kemire kemire incecik bir ipek iplik haline getirirse, köpek, yemek yeme hakkını kazanıyordu. Bu işlem atın yüzlerce yılını alıyordu. At bunu başarıp da, köpek bir lokma yemek için ağzını açtığı anda, demir kazık tekrar eski haline dönüşüyordu.

Abriskil, bağlı olduğu demir kazığı yüzyıllarca, sallayıp durdu. Tam kanırtıp, kökünden sökeceği sırada dırgantsihua* denen bir kuş gelip, bu kazığın tepesine oturur, cır cır ötmeye başladığı. Yorgunluktan bitkin düşen, yüreği ve kafası paramparça olan, güçsüz, perişan haldeki Abriskil, bu duruma çok öfkelenirdi. Kendisi, bu denli acı çekerken, tepesine gelip alay edercesine, keyifle öten, bu kuşu öldürmek için yerden bir demir parçası kapıp, olanca hızıyla kuşa fırlatırdı. Kurnaz kuş pırr ! diye uçup giderdi. O fırlattığı demir parçası da gidip, dosdoğru Abriskil'ın bağlı olduğu, demir kazığın üstüne düşer ve kazık tekrar toprağın yedi kat dibine saplanırdı. Abriskil'ın çilesi işte böyle yüzyıllarca sürüp gitti.

Abriskil mağaraya zincirlendiği yerde, binbir eziyet ve

çile çektiği halde, bu onu hiç üzmüyordu. Onu asıl üzen şey canı gibi sevdiği yurdu, Abhazy'a'sı ve onun halkıydı. Gece gündüz onları düşünüp, kendisinden sonra Abhazy'a'da neler olup bittiğini merak edip dururdu. Fakat, kimse ona bir haber ulaştıramadı. Cesaret edip oralara bile gidemedi.

Bir zaman, Abriskil'ı unutmayan, ona yürekten bağlı olan birileri, kendilerinde bu cesareti bulup, yola çıktılar. Yanlarına on iki katır yükü yiyecek ve içecek, bol miktarda çıra aldılar. Mağarayı da buldular. Tam mağaranın içine girmek üzereyken, arkalarından hava felaket bir biçimde bozdu. Gök gürledi, şimşek çakdı, görülmemiş bir yağmur başladı.

Karanlık mağarayı çıralarla aydınlatan, ve ne pahasına olursa olsun Abriskil'ı bulmaya kararlı olan Abhazlar, kimbilir ne kadar zaman, bu mağarada dolaşıp durdular.

Aradıkları adamı bir türlü bulamadılar.

Derken, geniş bir alana geldiler. İyice kulak verip dinleyince, bir atın çelik yerken, çıkardığı gıcırtiları duyar gibiler oldular.

- "Kimsin sen ?" diye, seslendiler.

Bes mağarada yankılanınca, öteden bir köpek havlaması duyuldu, ardından;

- "Benim, Abriskil ! Siz kimsiniz ? diye cevap geldi.

Onu seven, onu arayan birileri olduklarını söyleyince;

- "Ahh! Sevgili kardeşlerim, bunca zaman neredeydiniz? Nasılsınız? İyi misiniz? Ben yokken neler oldu canım yurdumda? Kızılsaçlı, gökgözlü, kem bakışlı insanlar yeniden türedi mi? Eskisi gibi inekler ve mandalar üçer kez sağlıyor mu? Yabancı düşmanlar, talancılar, soyguncular, Abhazy'a'ya yine baskınlar yapıyor mu? dedi, Abriskil.

Kendisi yakalandıktan sonra Abhazy'a'nın başına gelen felaketleri öğrenen Abriskil, üzüntüden, inleyerek konuş-

maya başladı.

- "Vah! Vah! Desenize Abhazya'da ocaklar sönmüş ! Aah zavallılar, kim bilir nasıl yaşıyorsunuz ? Gördüğünüz gibi ben çok kötü bir yenilgiye uğradım. Anlaşılan siz de, oldukça zor durumdasınız.

- Aah! Ah! Canım yurdum, güzel halkım, bu acıya daha fazla dayanamayacağım. Gidin artık ! Ne yazık ki, bundan sonra sizinle bir arada olamayacağım, bu olanaksız. Dönün !.. Gidin!.. Çıralarınız bitmeden mağaradan çıkın !.. Çıralarınız biterse, elele tutuşur, katırlarınızın kuyruğuna yapışsınız. Onlar sizi dışarı çıkarırlar. Çektiğim çileyi sevgili yurduma ve halkıma anlatın.

- "Hadi gidin sağlıklıca !" dedi ve boynu büküldü. Canından çok sevdiği Abhazya'ya artık hayrı kalmamıştı. Çöküp gitti.

Gelenler de geri döndü.

Yolda çıraları bitti. Abriskil'in öğüdüne uyup elele tutuştular. Dışarıya çıktıklarında, hava pırl pırl, gökyüzü aydınlıktı. Yeni bir gün başlıyordu.

İşte böyle oldu. Abriskil'dan bir daha hiç haber alınmadı.

Yalnız, son zamanlara kadar, bu mağaradan at pisliği çıktığını söylerler. Bu yüzden, bu mağaraya Çılow; yani, at fişkısı çıkan yer, derler.

Ançila : An-çüa; emilen anne, anne teni ve silüeti anlamına gelir. Önceleri Ana Tanrıça'yı ifade ederken, daha sonra tek tanrılı dinlerdeki "Tanrı" kavramı da, bu sözcükle ifade edilmeye başlandı.

Büachülayü : Cenaze haberi veren kişi, felaket habercisi.

Ray : Nart Eposu'nda da geçen, uçan ve konuşan bir at cinsi olup, sahibinin en büyük dostu ve arkadaşısıdır. Her işi beceren, bu olağanüstü atların, ayrıca, özel adları da vardır. Bzow, Nardiya gibi,

Labaga : Sivri ucunda demir olan, sapı eğri bir asa. Abhaz yaşlıları bu gün de bu asayı kullanırlar, ve dağlara onunla tırmanırlar.

Vargla : Bir uzunluk ölçüsü.

Put : Abhazlar'ın çok eskiden beri kullandığı, 16 kg çeken bir ağırlık birimi.

Ertsahu : Elbruz Dağı'nın Abhazca adı.

Durgantsihua : Türkçe, "Çoban Aldatan" ya da "Kuyruk Sallayan" adında bir kuş olup, uzun kuyruğunu sürekli hareket ettirdiğinden, bu kuş hakkında. Abhaz folklorunda şöyle bir söylence vardır; bu kuşun toprağa borcu varmış. Kuş toprağa konunca, toprak kuşa yapışıp, "borcunu ver!" dermiş, kuş da "vereceğim ! vereceğim !" diye kuyruğunu sallayarak ötermiş..

AsYayın ve Organizasyon Kitap Dizisi

"Halk derin bir nefes alırsa, deniz bile taşar," diyor bir Abhaz atasözü. Biz de ona kulak verip, As Yayın olarak; edebiyat dizisinde önceliği Abhaz Halk Edebiyatı'na verdik.

İnsanoğlunun yaşamında, kayda değer ne varsa halkın beyninden ve elinden çıkmıştır. Folklor da öyle, halkın ürünüdür. Bu ürünler, öylesine güzel ve kalitelidir ki, yıllar geçse, eskimez, cazibelerinden hiç bir şey kaybetmez.

Abhaz Halk Edebiyatı ürünleri oldukça zengindir. Abhaz folkloru ile ilgili ilk yayın, P.Uslar tarafından 1862'de yapılmıştır. Daha sonra, İ.Bartolomey, D. Gulya ve N. Marr da bu konuda kitaplar yayınlamıştır.

Ancak, Gürcüstan'da bulunan ve D.Gulya'nın adını taşıyan Abhaz Dili-Edebiyatı ve Tarihi Enstitüsü'nün çalışanları tarafından yapılan, derleme ve yayınlar, halen en önemlileridir. O günkü koşullarda, büyük bir titizlikle derlenen ve mükemmel bir düzenleme ile yayınlanan bu eserler arasında bulunan; "Abriskil Efsanesi", Abhaz Nart Eposu "Nart Sasrikua ve 99 Kardeşi", ile "Abhaz Masalları" ve "Abhaz Halk Şiir" gibi klasik kitaplar, sırasıyla basılacaktır.

Abhaz Promethe'si ABRISKİL

Egemenlik ve güç ! Zeus'la Promethe arasındaki asıl kavga budur. Günün geçerli gücü "Akıl"dır. O da Zeus'un tekelindedir. Ama, Promethe, ondan daha akıllı çıkar. Bu, Zeus'u çıldırtır, öfkesinden ateşi vermez olur insanlara. İnsan dostu Promethe, çalar ateşi Zeus'tan. Giden ateş değil, güçtür, Zeus'un elinden.

İnsanoğlu, gücünün bilincine varır birden. Bu bilinç onu özgür kılar aniden. Anlamıştır artık Zeus'u-insan. İster sayar, ister kafa tutar.

"Kimse beni dinlemezse eğer; egemenlik elden gider," der Zeus, ve Promethe'yi Kafdağı'nda zincire vurdurtur.

O bu acıdan hiç yakınmaz. Üstelik bu bilinç, ona biraz gurur ve katlanma duygusu da verir. Bedeni zincirlidir, yorulur. Ama, ruhu ve beyni özgürdür ! Gagalanan yüreği, her gün yeniden doğrulur.

Biri daha vardır Kaf Dağı'nı da zincire vurulan, hatta birkaçı; Abriskil, Amiran ya da Nesran. Hepsi aynı düşün peşindedir. Çektikleri çile de aynıdır. Zeus'tan bu yana kavga bitmemiştir.

"Egemenlik ve Güç"

Bu gücü, egemenlerin elinen almak çok güç.
Ama, yine de, "ABRISKİL" gibiler bu kavgadan yılmıyor hiç.